

kaikat, bőséges adataikat a monostor egykori életének feltámasztására. Nálunk a régi monostor-egyházaknak gyakran még a helyét sem tudjuk, a monasteriologia művelője csak töredékes adatokat talál a levéltárakban s azokat is verejtékes munkával kénytelen összekeresni, hogy mozaik-szerű képet alkosson a rég elporladt szerzetesek istenes multjáról. A képből aztán rendszerint kevés az életszerűség, hiszen mindig azok a források pusztultak el, amelyek a belső, igazi monostori életről tudósítanak. A török világ másfél százada a magyar monostorok százait söpörte el s a felszabadulás után is alig egynéhány élelt fel újra úgy, hogy régi birtokosaik vették volna tulajdonukba. Monostorok történelme tehát nálunk legtöbbször nem folyamatos, ma is lüktető élet lenyomozása az eredetig, hanem járás-kelés a halottak birodalmában.

Az érdekes szerző is erre a fáradságos munkára vállalkozott a kapornaki apátság történetének megírásával. Példás kutatói szorgalommal gyűjtötte össze az apátság középkori történetének sokfelé elszórt adatait, kutatása ebben a korszakban különösen az apátság gazdaságtörténetéhez hozott értékes eredményeket. Az újkorban, az eredeti hivatásától már eltérített apátság történetében más jellegű adatokat bőségesebben tartalmazó források is rendelkezésre álltak. A bencés apátságokkal egykor sűrűen telezsórt Zala megyében fekvő apátságot a monostoralapítások virágzó századában, 1150 körül alapította minden valószínűség szerint Kadambeli György. Szent Benedek fiai a XVI. század második feléig dicsérték Kapornakon az Urat. Akkor a konvent kipuштult s az

apátságot világi papok kapták adományba, volt közöttük osztrák is. Végre 1858-ban Ferenc József az apátságot az ifjúság nevelésének előmozdítására a jezsuita rendnek adományozta. Azóta is a Jézus Társaság bírja és vezeti a plebániát is. A szerző azonban nem szorítkozik a szorosán vett apátság történetére, hanem előljáróban a hely östelepülési viszonyait is tárgyalja, majd külön fejezetekben szól az apátság hiteleshelyi működéséről, úriszékéről, a helység és a plebánia történetéről, a kapornaki nép hitéletéről, az iskolákról és az elbeszélés fonalát egészen a proletárdiktatura izgalmas napjaiig szövi meg, tehát teljes helytörténeti monografiát ad.

Tárgyszeretet, pontos tudományos felszerelés, az adatok gondos mérlegelése és összeillesztése a szerző legszembeszökőbb tudományos erényei. A kétes történeti hiradásoknak is mindig utánajár (pl. az apátság állítólagos fiók-apátságának) s így nem egy téves vélekedést sikerült helyreigazítania. Ítélete emberekről és eseményekről mindig tárgyilagos és kendőzés nélkül őszinte. A két kötet monasteriologiánk értékes nyereségét jelenti.

HERMANN EGYED

Berczeli A. Károly: Hőskor. Budapest (Révai), 1943.

Berczeli Károly a fiatal költőgeneráció egyik igen értékes tagja. Szegeden még élénken emlékszünk csodás misztériumjátékára, amelyet a szabadtéri színpadon Antos Kálmán pompás muzsikájával adtak elő! Éppen azért szíves örömmel méltatjuk most megjelent verseskötetét, amelynek a „Hőskor“ címet adta. Több versciklusát foglalja egybe ez a tekintélyes kötet. Mise (1926), Új ver-

sek (1938—42), Ádám bukása (1931) és Július (1938). Ha csak azokat a fordításokat tekintenők is csupán, amelyekkel Berczeli a kötetet lezárja, Janus Pannoniusnak magyarba átültetett gyönyörű költeményeit, a különösen izesen és stílusosan fordított Petrarca-, Foscolo-, Corazzini-, Pascoli- és Gozzano-verseket, a legteljesebb mértékben meg kellene győződve lennünk Berczeli nagyraihivatottságáról és tökéletes művészi felkészültségéről. Ahogyan azonban az élet titkait kutatja, ahogyan a társadalmi hibákat ostorozza, ahogyan minduntalan megénekli szűkebb hazáját, Szegedet, a Tiszapartot, az alföldi rónát (Piramis, Vallomás), ahogyan Ady magaslataiig jut el gondolata (pl. Temetőben), s ugyanakkor atyai szeretettel ír gyermekének világnézeti testamentumot (Hösi bölcsődal), ahogyan a szomorúság, levertség és, a romantikusokra emlékeztetően, az éj himnuszának költője lesz (Éji hódolat; Sötétség; Vaksötét; Mese; Nappali hold, és az egész Ádám bukása - ciklus), ahogyan megszólaltatja a magyar hősi eszmét modern kiadásban (Jászberényi emlék; Petőfi-ciklus), — az mind-mind annyira érdekes, annyira meglepő, sokszor stílusban, kifejezésekben annyira merész is, hogy valóban egy „hőskorát“ élő vérbeli költőt revelál!

Berczeli a verskötetet Aba-Novák Vilmos emlékének szenteli, és van is valami rokonság a két művész ábrázoló stílusában. Örök emberi távlatokból indul ki Berczeli költészete, van benne bizonyos fokú archaizáló törekvés, ugyanakkor pedig a szimbolizálásnak egy egészen új és modern útját látszik keresni (Kagyló, Fénybogár, Fűszál). Berczelit szinte kizárólag a szociális problémák ér-

deklük. A „Kele diák“ c. „varázslatban“ szeretettel fordul a társadalmi megújulás feladataihoz, és a sorok között nem egyszer ad irányítást, egyenesen tanítást, hogy miképpen gondolja el ő a ma égető problémáinak megoldását. Versei bizonyos értelemben azért mindig egy kicsit „prédikáció“ számba is mehetnének, mint ahogyan ezt ő maga is kívánja (Könyvtári elégia), de ez a prédikáció mindig „kincset rejt“ magában, „arcán a feltámasztott lélek lángja ég“, végső konklúziója határozottan magyar és keresztény világnézetre vall. Ezek a versek egy igazságot kereső lélek meglátásai, megérzései. Fény után vágyik (A nagyapám) és megszentelődés után (Vallomás), s mindkettőt a kereszténységtől várja, bár veleszületett realizmusa, kételkedő, töprengő, ultrakritikus természeté nem engedi, hogy nyugalmát végleg megtalálja.

KOZÁKY ISTVÁN

Kisebbségi Körlevél. A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet Közleményei, VI. évf. 6. sz. és VII. évf. 1. sz.

A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet két legutóbbi „Körlevel“e a szokott változatos tartalommal jelent meg s érdekes beszámolót nyújt a nemzetiségi és kisebbségi élet különböző aktuális problémáiról. Az 1942 novemberi számban vezetőhelyen *Polzovics Iván* értekezését találjuk, aki meggyőző érveléssel mutat rá „Gróf Teleki Pál nemzetiségi politikájá“nak igazi értékeire, mert itt a Szent István-i gondolat egyik legreálisabb és legvonzóbb értelmezésével találkozunk. Államvezetése nem a faji gondolatra támaszkodik, hanem „sok együttélő, bár különböző származású, nyelvű emberek,